

Rapport over ophold i Det Danske Instituts gæstehus 1 – 27 oktober 2013

Efter at være tilbage i Danmark igen, kan jeg for alvor fornemme hvilken stor betydning opholdet i Athen har haft og det overrasker mig at der er kommet så meget uventet godt med "i købet".

Det har været en berigelse på så mange forskellige planer. Først og fremmest på de områder jeg kom for at få noget: Undersøgelsen omkring den terapeutiske virkning af modal musik, den tekniske og musikalske bearbejdning af musikinstrumentet oud, sammen med Viktoría Taskou og til sidst sproglektionerne på Athens Center med de efterfølgende forsøg på at bruge min kunnen i praksis.

Udover disse ting havde jeg diverse interessante møder.

Viktoría bragte mig i forbindelse med en meget interessant person, Teresa Vandamme, fordi hun mente at vi havde mange paralleller i vores måde at tænke på omkring hvad musikken forårsager i krop og sind når vi lytter til den. For Teresa var det især den respons der opstår i form af bevægelse. Teresa arbejder med musik og bevægelse med grupper hvor deltagerne, ud fra hvad der sker i kroppen når de lytter til musik skal bevæge sig frit i rummet.

Jeg overværede to aftner hvor jeg fik lejlighed til selv at prøve at bevæge mig sammen med gruppen, men hvor jeg også improviserede på oud-en. Jeg fik også nogle samtaler med de unge mennesker der deltog, hvor de satte ord på deres oplevelser.

Ved vores første møde oplevede jeg hvor påfaldende kontrasten var, ved at komme udefra den trafikerede gade og ind i rummet hvor gruppen allerede havde været i gang i en times tid. Deres aktivitet, hvor de koncentrerede sig om musikken og omsatte den i bevægelser, som de igen brugte til ordløs kommunikation med hinanden, skabte en atmosfære som jeg bogstavelig talt kunne stige ind i og i samme øjeblik opleve hvordan al stress forsvandt. Jeg følte mig tryk og nærværende, på trods at jeg var sammen med mennesker jeg ikke tidligere havde mødt.

Dette var for mig en bekræftelse på den moderne hjerneforsknings teori omkring spejlneuroner. Den går ud på at der er nogle særlige neuroner i hjernen der gør det mulig for et menneske at direkte fornemme den emotionelle tilstand i et andet menneskes krop. Det kan være dette der gør empati mulig og som også kunne være den virksomme del i en terapisession.

Jeg forestiller mig at det netop var denne spejling der skete med mig når jeg trådte ind i rummet og oplevede den kraftfulde virkning fra gruppen, hvorefter jeg kopierede gruppens tilstand og gjorde den til min egen.

Interessant for mig der arbejder med at finde ud af hvad musikken gør ved os mennesker!

I gæstehuset havde jeg også lejlighed til at møde Elisabeth og Bodil, som er nogle utrolig søde mennesker. Vi havde mange dejlige og interessante samtaler. Det viste sig at Elisabeth havde lavet en film i Tyrkiet, som handlede om en kendt tyrkisk musiker og digter. En film som syntes at have interesse for mig, da det også her handlede om hvad musikken gør ved os.

Da jeg skulle skifte strengene på min oud var jeg ude for at skaffe nye hos en oudbygger, Dimitris Rapakousios. Han viste mig sit værksted og jeg fik lejlighed at afprøve hans instrumenter. Det var spændende at både få afprøvet instrumenterne og også høre om hans overvejelser omkring hvordan han kunne få den bedste lyd ud af instrumentet. Samtalen foregik på græsk, hvilket var en glimrende foranledning for mig til at øve mig på det der er det allere sværeste for mig når det gælder græsk, nemlig at bruge det i praksis. Læsning, skrivning og lytning går rimeligt godt, mens der straks bliver vanskeligere når det skal tales.

På Athens Center havde jeg mange rigtig gode stunder sammen med læreren Maria og min

medstuderende Ashley (af græsk afstamning bosat i New Jersey). Maria talte som et vandfald, på græsk selvfølgelig og jeg var glædeligt overrasket over at jeg forstod stort set alt hvad hun sagde. Dog satte hun taletempoet op hen ad vejen i et tempo så at man lige kunne nå at følge med. Det gjorde at øre og hjerne måtte anstrenge sig til det yderste, men det var meget effektivt. Jeg kan stærkt anbefale Athens Center til andre der kommer og gerne vil blive bedre i det græske sprog. De har nogle rigtig dygtige pædagoger, som forstår at tilpasse materialet til de studerendes evne. Maria var i hvert fald et dejligt varmt menneske som sprudlede af energi og entusiasme for sit fag.

Et andet meget uventet tilfælde indtraf, når Britta, min meget gode veninde kom til Athen imens jeg var der. Hun boede i en B&B i Mets, altså ikke så langt fra instituttet. Hun fortalte at hendes værtinde samarbejdede med en kvinde der spillede oud og som brugte sit instrument i musikterapeutisk øjemed. Hende vil jeg nu etablere et samarbejde med eftersom hun arbejder med noget som ligger meget tæt op af mit projekt.

Under timerne med Viktoria, som er en vidunderlig musiker og fantastisk inspirerende og varmt menneske, arbejde vi primært med at få fat på de forskellige makams "sjæl" eller personlighed. Det gjorde vi bl.a. gennem at finde de passende ornamentter, den specielle intonation og opbygning der kendetegner den pågældende makam, og de modulationer man kan gøre fra den ene makam til den anden, som skaber klanglige virkningsfulde farvenuancer i melodien. Jeg kunne fornemme mulighederne i at bruge netop denne måde at modulere i en terapisesession. Dvs. ved hjælp af den psykologiske "tuning in" med klienten at "ramme" rigtig i forhold til hvor netop denne klient er med sig selv i netop det pågældende øjeblik og hvor han/hun er på vej hen. Lidt på samme måde som en hypnoterapeut ville gøre det med en improviseret fortælling.

Udover dette arbejde havde vi lange samtaler omkring mit emne som jo handler om hvorvidt man kan bruge denne specielle musik i "helbredende" øjemed. Vi lavede også i fælleskab et spørgeskema, som blev sendt ud til alle i Viktorias bekendtskabskreds der arbejder med modal musik. Spørgsmålene går allesammens på hvad de oplever når de spiller og lytter til modal musik, samt deres egen tilgang til denne musikgenre. Et af spørgsmålene går på hvad motivationen har været at vælge denne enkle (primitive ville nogen sige og jeg er ikke enig) kunstart, fremfor for eks. Den klassiske vestlige musik med dets mere underholdende, stimulerende træk eller hvorfor ikke ligefrem popmusik?

Et slags svar på dette kunne jeg fornemme når jeg om søndagen sad i kirken og lyttede til den ortodokse messe. En gudstjeneste der stort set kun består af enstemmig sang uden ledsagelse. Når man har siddet der i nogle timer glider man ganske langsomt over og ind i en tranceagtig tilstand, hvor den almindelige bevidsthed opløses. Når man går ud af kirken kan man opleve det som om den stress, som man måske ikke en gang vidste at man havde er forsvundet og tilværelsen har fået lidt nye perspektiver. Det er i høj grad musikken der bevirker dette, fordi jeg tror ikke at kirkegængerne forstår så meget af teksten.

Den modale musik har helt tilbage i oldgræsk tid været forbindelsesled til det guddommelige, samtidig som man også mente at den var styrkende for moralen (ethoslæren). Senere finder vi den i den kristne kirkemusik, den muslimske recitation af koranen og i den jødiske synagoge.

Men også i den verdslige musik. I den ottomanske klassiske musik, i den jødiske, romske, græske, tyrkiske og arabiske folke og kunstmusik.

I ottomansk tid blev musikken brugt til både psykisk og fysisk heling. Den dag i dag er der læger på memorial hospital i Istanbul der behandler patienterne med klassisk ottomansk musik efter at de er blevet opereret.

Jeg tror at det er enkeltheden der gør denne musik egnet til at så at sige "nå gud" med og som har denne velgørende virkning på krop og sjæl som mange udøver og dyrkere af musikken rapporterer

om. Denne simple bevægelse fra interval til interval, hvor du har tid til uforstyrret af andre elementer at hengive dig til selve det melodiske element ændrer påvisligen noget inde i din hjerne.

Gennem Viktoria kom jeg også i kontakt med hendes tidligere lærer Giorgos Hatzimichelakis, som er komponist og ekspert i modal musik. Han var overstrømmende begejstret for mit projekt fordi han, som han siger, har gået med disse tanker i årevis og nu takket være mit projekt giver det ham en foranledning til at formulere og fordybe dem. Han har således bidraget med mange uvurderlige betragtninger omkring emnet, samt et væld af kildemateriale som jeg lige nu er i gang med at studere.

Lige nu håber materialet sig langsomt op i takt med at der indløber flere og flere besvarelser af spørgeskemaet og jeg kan se at jeg kommer at få arbejde med dette i rigtig lang tid fremover og når materialet til sin tid er gennemarbejdet vil jeg så samle resultatet i en artikel.

Alt dette er jo rigtig glædelig og det gør at jeg samlet set kan se tilbage på min tid i Athen som en stor succes for dette projekt og jeg glæder mig ligeledes til at arbejde videre med det fremover. Det er mulig at jeg vil få brug for endnu en periode i Athen til næste efterår for at få det hele med.

Det danske institut har været de perfekt rammer omkring arbejdet. De smukke omgivelser både inde i gæstehuset og udenfor. De fantastiske faciliteter, med kontor og bibliotek som jeg kom til at gøre brug af en hel del. Køkkenet hvor jeg kunne lave min mad, terrassen som jeg i pauserne kunne tage mit måltid med mig og gå ud på og sidde og se ud over hustagene. Lykken at kunne spille uden risiko for at forstyrre nogen var også et stort plus.

Og så denne venlige omsorgsfulde atmosfære som jeg mødte inde blandt personalet på kontoret og når jeg indimellem mødte vores søde oldfrue i trappen, har i høj grad givet mig en smuk helhedsoplevelse som jeg sent vil glemme.

Alt i alt følte jeg mig meget privilegeret i denne pragtfulde by der lige nu har det så svært og jeg kom til at ønske inderligt at udviklingen i Grækenland snart vil vende, så at landet igen bliver et godt sted for alle dets indbygger.

Et dybt følt tak til det Danske Institut for denne enestående lejlighed.

Göran Bergström

